

Tájékoztató a közfoglalkoztatásban felmerülő, élelmiszertermeléssel összefüggő tevékenységek végzésének jogszabályi háttéréről

Növényvédelem

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény közfoglalkoztatás keretén belül történő munkavégzés során figyelembe veendő fontosabb rendelkezései

- a növényvédelmet a károsítóra célzottan, térben és időben okszerű módon és eszközzel kell végezni. Ennek során tilos a gazdasági növényekre veszélyt nem jelentő szervezetek pusztítása, életterük rombolása, elterjedésük növényvédelmi eszközökkel való akadályozása. A növényvédelmi szempontból hasznos élő szervezetek, beleértve a **méheket** is, minden fejlődési alakját védeni kell
- tilos forgalomba hozni olyan növényt, növényi terméket, amely a megengedett határértéknél magasabb növényvédőszer-maradékot vagy toxikus vegyi anyagot tartalmaz
- engedélyköteles terméket (növényvédő szert és termésnövelő anyagot) csak a magyar hatóság által kiadott engedélyokiratában foglaltak alapján lehet felhasználni
- a növényvédelmi tevékenységet csak típusminősítéssel rendelkező növényvédelmi gépekkel lehet végezni
- a termelő, illetve a földhasználó köteles károsítók ellen védekezni, ha azok más termelők növénytermelési, növényvédelmi biztonságát vagy az emberi egészséget bármely módon veszélyeztetik, valamint figyelembe venni az integrált gazdálkodás alapelveit, továbbá a környezet és a természet védelmét
- a termelő, illetve a földhasználó köteles a földet a talaj szennyezését okozó anyagoktól megóvni, a földhasználat során környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást folytatni
- a földhasználó köteles az adott év június 30. napjáig az ingatlanon a parlagfű virágbimbójának kialakulását megakadályozni, és ezt követően ezt az állapotot a vegetációs időszak végéig folyamatosan fenntartani
- az engedélyezett engedélyköteles termékkel kezelt növényt, növényi terméket élelmezési és takarmányozási célra csak az élelmezés-egészségügyi várakozási idő lejártát követően szabad betakarítani, forgalomba hozni és felhasználni

A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010 FVM rendelet közfoglalkoztatás keretén belül történő munkavégzés során figyelembe veendő fontosabb rendelkezései

- károsítók elleni védekezési kötelezettség betartása alapvető fontosságú minden kultúrában
- okszerű növényvédelmet kell folytatni a károsító szervezetek ellen, kímélni kell a hasznos élő szervezeteket, különös tekintettel kell lenni a környezet és a természet védelmére
- a növényvédelmi munkák során minden eszközzel el kell érni, hogy a permetlé a célfelületre illetve a kezelendő területre jusson, körültekintő munkával el kell kerülni a permetlé elsodródását és azt, hogy a célfelületen kívüli területekre jusson
- növényvédő szereket csak a forgalmi kategóriájának megfelelő képzettséggel ill. jogosultsággal rendelkező személy vásárolhatja és használhatja fel
- növényvédelmi munkák szakirányítására felsőfokú növényvédelmi képzettséggel rendelkező személyt kell alkalmazni
- a növényvédő szerek használata során az engedélyokirat előírásai az irányadóak, szigorúan be kell tartani az előírt dózist, várakozási időket, és alkalmazni kell az előírt védőfelszereléseket

- szigorúan be kell tartani a balesetvédelmi előírásokat, oktatást kell tartani
- a növényvédő szeres kezelésekről (beleértve a csávázott vetőmagok vetését is) naprakész nyilvántartást kell vezetni
- a növényvédő szerrel szennyeződött védőfelszerelések, lejárt szavatossági idejű növényvédő szerek veszélyes hulladéknak minősülnek
- a kiürült növényvédő szeres göngyölegek megfelelő tárolásáról és visszagyűjtéséről gondoskodni kell, azok más célra fel nem használhatók
- a növényvédő szerek beszerzését és felhasználását össze kell hangolni, lehetőleg minél kevesebb készítmény kerüljön ideiglenes tárolásra
- a növényvédő szerek átmeneti tárolásra szolgáló helyiségben lehetőleg csak a napi felhasználási mennyiség legyen tárolva
- az ideiglenes raktárnak
 - a szabadból kell nyílnia
 - átjárás nélkül megközelíthetőnek kell lennie
 - nem lehet közös fala – a raktári tevékenységhez kapcsolódó helyiségek kivételével – állandó vagy ideiglenes emberi vagy állati tartózkodásra szolgáló építménnyel, illetve olyan helyiséggel, ahol élelmiszerrel, gyógyszerrel, illetve takarmánnyal kapcsolatos tevékenységet folytatnak
 - a raktárnak a túlzott felmelegedéstől vagy lehűléstől védettnek kell lennie
 - a raktár nyílászáróinak meg kell felelniük az általános biztonsági követelményeknek,
 - gondoskodni kell arról, hogy a csapadékvíz a helyiségbe ne juthasson be
 - gondoskodni kell a zárt raktár folyamatos szellőztetéséről
 - a raktár padlózatának, falainak, berendezési tárgyainak lemoshatónak, tisztíthatónak kell lenniük
 - a raktár kulcsát kizárólag a raktáros, illetve megbízott helyettese kezelheti
 - a raktár ajtajára, jól látható helyen és módon a „Méregraktár” vagy „Növényvédő szer raktár” és „Idegeneknek belépni tilos!” feliratot kell elhelyezni

**A növényvédő szerrel szennyezett csomagolóeszköz hulladékok kezeléséről szóló
103/2003. (IX. 11.) FVM rendelet**

- a növényvédő-szerek kiürült és tisztított göngyölegeit külön kell tárolni, maximum egy évig tárolhatók a gazdálkodó telephelyén és visszagyűjtésről gondoskodni kell

Zöldség-gyümölcs forgalmazás

Az általános élelmiszerjogi előírásokon túlmenően a zöldség-gyümölcs termékek forgalmazására (nem a termesztés, hanem a kereskedelem) speciális jogszabályok is vonatkoznak:

A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló **1308/2013/EU rendelet**, I. számú mellékletének IX. részében meghatározott gyümölcs- és zöldségfélék kizárólag e rendelet 76. cikkében, valamint az **543/2011/EU rendelet**ében foglalt forgalmazási követelmények betartása mellett forgalmazhatóak.

Továbbá a **gyümölcs- és zöldség ellenőrzéséről szóló 82/2004. (V. 11.) FVM rendelet** irányadó a forgalomba hozatal során.

Ez azt jelenti, hogy friss fogyasztásra szánt zöldséget és gyümölcsöt (a burgonya és a csemegekukorica nem tartozik ide) akkor lehet forgalmazni, ha megfelel vagy az általános forgalmazási minőség szabványnak, vagy 10+1 termék esetében (alma, körte, őszibarack-nectarin, szamóca, csemegeeszőlő, citrusok, kiwi, paprika, paradicsom, saláta + görögdinnye) a vonatkozó specifikus szabvány előírásainak. A szabványok az 543/2011/EU rendelet mellékletében találhatóak meg, a görögdinnye szabvány a 82/2011 FVM rendelet mellékletében van.

Mivel a zöldség és gyümölcs is élelmiszer, ezért a minőségen kívül biztosítani kell a nyomomonkövethetőséget is. Ennek okán a forgalmazott termékeket jelölni kell, azaz minden csomagolási egységen legyen címke, amin fel kell tüntetni a termelő/forgalmazó nevét és címét, a származási országot és a csomagolás dátumát, mint tételazonosítót. Azon termékek (10+1) esetében, amelyekre speciális szabvány vonatkozik, a szabvány más adatok (pl. minőségi osztály, méret, fajta stb.) feltüntetését is előírhatja. A tételazonosító adatokat a számlán is fel kell tüntetni (kivéve a végső fogyasztónak adott nyugtát).

A zöldség-gyümölcs forgalmazóknak a **68/2007 FVM rendelet** alapján regisztrálniuk kell a zöldség-gyümölcs forgalmazók országos adatbázisába, amit a tevékenység helye szerinti megyei KH Növény- és Talajvédelmi Osztályán kell megtenni.

Állattartás – állatvédelmi szempontok

Jogszabályi háttér:

- **2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről** – mely az élelmiszerlánc összes szereplőjére vonatkozó követelményeket fogalmazza meg, így az állattartók alapvető állategészségügyi kötelezettségeit is.
- **1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről** – mely az állattartásra vonatkozó alapvető állatjóléti követelményeket fogalmazza meg. (Ezen belül különösen: az állatkínzás tilalma, állat életének kioltása, szállítás, vágás, prêmes állat, veszélyes állat, veszélyes eb, állatkísérlet, állatkert, állatotthon, cirkuszi menázséria)
- **Végrehajtási rendelet:**
32/1999. (III.31.) FVM rendelet a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól – általános részében valamennyi haszonállatra vonatkozó szabályok, a mellékletekben részletesen egyes állatfajonként: borjak; sertések; tojótyúkok; hizott máj előállítás; tollszedés, broilerek; húsnnyulak; prêmes állatok; halak tartásának állatvédelmi követelményei.

Kis létszámú állat tartásánál alapvető állatjóléti követelményeknek kell megfelelni:

- A fajnak, életkornak megfelelő, biztonságos elhelyezés, védelem az időjárási viszontagságok és a ragadozók ellen.
- Megfelelő mikroklíma biztosítása
- Megfelelő minőségű és mennyiségű takarmány, ivóvíz biztosítása.

Nagylétszámú állat tartása esetében keressék meg a járási hivatal állategészségügyi szolgálatát! (Nagy létszám: 500 broiler; 30 ló; 50 szarvasmarha; 100 sertés; 100 futómadár; 200 juh/kecske; 250 anyanyúl/prêmes állat; 350 tojótyúk; 1000 hízonyúl)

Egyes állatfajokra vonatkozó, alapvető állatvédelmi követelmények:

Borjak tartása:

Borjú: szarvasmarha 6 hónapos korig.

Lekötve tartani, szájkosarat rárakni, farokcsonkítani tilos! Szarvtalanítás: napos korban, vértelen úton (pasztákkal).

Egyedi ketrecben csak 8 hetes koráig tartható.

2 hetes kortól rostos takarmányt és ivóvizet kell biztosítani.

20 napos koráig mindkét fülébe krotáliát (füljelzőt) kell betenni.

Sertések tartása:

Sertést lekötve tartani tilos!

Részletes szabályozás a 6 sertésnél, vagy 5 koca+malacainál több állatot tartókra vonatkoznak.

Vemhes kocákat csoportosan kell tartani (termékenyítés utáni 28. naptól a várható ellés előtt 1 hétig), részükre manipulálható anyagot kell biztosítani.

Tojótyúkok tartása:

Részletes szabályok a 350 db-nál több, árutojást termelő tyúkot tartókra vonatkoznak.

Hagyományos (fel nem javított) ketrecben tojótyúkot tartani tilos!

Alternatív vagy feljavított ketreces iparszerű tartás, valamint öko-, bio- hagyományos tartási módok:

Tojófészek, megfelelő világítási program, csipegetési-kapirgálási lehetőség, ülőrudak, etető/ítató biztosítása, riasztórendszer, többszintes tartás esetén minden szint megfelelően belátható, kezelhető.

Tilos a tojásrakás megszüntetése vagy a vedlés kiváltása teljes ivóvíz, takarmány, vagy fény megvonásával.

Csőrrektítés napos korban, elektrokauterrel!

Hústermelés céljából tartott csirkék (broilerek):

500 db. fölötti létszámra vonatkozik.

Állománysűrűség: max. 33kg/m² (– ez szigorú feltételek teljesítése mellett 39kg/m² ill. 42kg/m²-ig emelhető, a járási főállatorvossal egyeztetve!)

Személyi feltételek - Képzési kötelezettség, fertőtlenítési ismeretek, dokumentációs kötelezettségek

Tárgyi feltételek – istálló kialakítása, mikroklíma, takarmányozási feltételek, fényprogram, almolás

Telepítés – tartás – kiótlás – takarítás – fertőtlenítés

Állattartás - kereskedelem és nyomonkövetés**Általános**

Állat-egészségügyi és élelmiszerlánc-biztonsági okokból alapvető fontosságú az állatszállítások nyilvántartása, azonosíthatósága és nyomonkövethetősége.

A gazdálkodónak eleget kell tennie tenyészet-bejelentési kötelezettségének, az előírtaknak megfelelően vezetnie kell az állomány-nyilvántartást, állatmozgás-nyilvántartást. Rendelkezésre kell, hogy álljanak az állatmozgás-nyilvántartással összhangban a szállítmányt

kísérő dokumentumok, illetve szarvasmarha, juh, kecske és sertés állatfajok esetén az állatok jelölése az ENAR szabályai szerint kell, hogy történjen.

Sertés

Tenyészet létesítését, az állattartás megkezdését vagy megszüntetését, továbbá bármely bejelentett adatban bekövetkezett változást be kell jelenteni az országos adatbázis felé.

A tenyészetbe érkező, illetve az azt elhagyó állatokról az előírtaknak megfelelően állatmozgás-nyilvántartást kell vezetni. Az állatmozgás-nyilvántartás adatait legalább három évig, illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetétől kell megőrizni.

Az állatmozgás-nyilvántartásban a gazdálkodónak az alábbi adatokat kell feltüntetnie:

- a tenyészetbe érkezett és az onnan kikerült állatok számát, valamint azonosítóját vagy származási tenyészetkódját;
- a sertés szállítólevél sorszámát;
- beérkezés és kiszállítás esetén a küldő vagy fogadó tenyészet kódját, megnevezését és a szállítás időpontját;
- a szállított állatok korcsoportját (malac választásig, legfeljebb három hónapos süldő, hizó, tenyésztésbe vett sertés).

Az állatmozgás-nyilvántartásra vonatkozóan formai megkötés nincs. Az állatmozgás-nyilvántartás elektronikus formában is vezethető, amennyiben a gazdálkodó biztosítani tudja, hogy az az ellenőrzés során kinyomtatva is megtekinthető legyen. A gazdálkodónak gondoskodnia kell arról, hogy az állatmozgás-nyilvántartás az előírt tartalommal állandóan rendelkezésre álljon, valamint az ellenőrzésre jogosult hatóság képviselője számára a szükséges információkat és adatokat hozzáférhetővé kell tennie.

A sertés-ENAR (sertések Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszere) egy európai uniós és hazai jogszabályokon alapuló országos számítógépes nyilvántartási rendszer. A sertés ENAR keretében történik a sertések jelölése, a sertés szállítólevél kiállítása, az állatok mozgásának bejelentése az országos adatbázis felé, továbbá a szállításokkal, a füljelzőkkel és a nyomtatványokkal kapcsolatos információk nyilvántartása.

Az állatok jelölése, az állatmozgások nyilvántartása, valamint az ezekkel kapcsolatos adatok központi adatbázisban történő tárolása lehetővé teszi az élelmiszerlánc-biztonsági szempontból meghatározó szerepet játszó állatmozgás nyomon követést.

A sertések egyedi jelölési követelmények tekintetében 2016. év folyamán változások várhatóak, mely során a tenyészállatok egységes ENAR-számos egyedi jelölése kerül bevezetésre.

Az állattartónak, illetve az állat szállítójának gondoskodnia kell arról, hogy az állatokat szállításkor érvényes sertés szállítólevél kíséresse.

A szállítólevél egy szigorú számadású, sorszámozott nyomtatvány. A kiszállító tenyészet ENAR felelősének kell négy példányban kiállítania. Amennyiben a szállított állatok azonosítói nem férnek el a szállítólevélen, úgy ki kell tölteni egy ugyancsak négypéldányos szállítólevél pótlapot is. A szállítólevél és a pótlap a hagyományos tömb mellett elektronikus formájában is elérhető. A kitöltési utasítások az ENAR honlapon (enar.hu) találhatóak meg.

A sertés szállítások bejelentését az adatbázishoz önálló tenyészetben az állattartó által kijelölt ENAR-felelős, megyei körzetbe sorolt tenyészet esetén a körzet kijelölt kapcsolattartó állatorvosa köteles megtenni. Az állatok tenyészetből való távozását, illetve az oda történő érkezésüket a sertés-szállítólevélen és a sertés-szállítólevél pótlapon kell jelenteni az ENAR Útmutató által meghatározott címre.

A sertések mozgását (a tenyészetbe történő beérkezést, illetve annak elhagyását) 7 naptári napon belül kell jelenteni. A szállítólevél adatainak valódiságát a kiszállító és beérkeztető tenyészet

ENAR felelőse aláírásával igazolja.

A négypéldányos sertés szállítólevél és pótlap 1. példánya szolgál a kiszállítás bejelentésére, a 2. és 3. példány a sertéseket kíséri a szállítás során, és ezek közül a 2. példányon kell jelenteni a beérkezést, az utóbbi pedig az érkezettőnél marad. A 4. példány alapvetően a megyei körzetbe sorolt tenyészetek esetében játszik szerepet, a kiszállító állattartónál marad.

A sertés szállítólevelet három évig, illetve később indított tartás esetén a tartás kezdetétől kell megőrizni és az ellenőrzés során be kell mutatni.

Az élőállat szállítmányt a szállítólevélen kívül állategészségügyi igazolásnak is kísélnie kell. Belföldi állatszállítás esetén *az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól szóló 87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet* tartalmazza a belföldi állatszállítások előírásait. Ehhez a szolgáltató állatorvos közreműködését szükséges kérni. Külföldi kiszállítás esetén hatósági állatorvosi közreműködés szükséges.

A sertés szállítólevelet és az egyéb ENAR-bizonylatokat három évig, illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetétől kell megőrizni és az ellenőrzés során be kell mutatni az ellenőrzést végző személynek. A sertéseket a jobb fülben elhelyezett, a tenyésztési hatóság által engedélyezett ENAR-füljelzővel kell megjelölni, ha az állat elhagyja a tenyészetet. Önálló tenyészetből hazai vágóhidra történő szállításkor az állatok jelölése jelölőkalapács használatával is történhet. A tenyészettel kapcsolatos bejelentési kötelezettségnek az útmutatóban (elérhető: www.enar.hu) szereplő TIR nyomtatványokon tíz napon belül kell eleget tenni.

Az állat-egészségügyi hatóság az előírt feltételek biztosítása esetén a száz vagy annál több sertést tartó üzemeket önálló, a száz sertésnél kisebb létszámú üzemeket megyei körzetbe sorolt tenyészetként kezeli. A megyei körzetbe sorolt tenyészetben a megyei kapcsolattartó állatorvos, míg az önálló tenyészetben az állattartó, vagy az általa megbízott ENAR felelős látja el az ENAR feladatokat.

A sertéseket a jobb fülben elhelyezett, a tenyésztési hatóság által engedélyezett ENAR-füljelzővel kell megjelölni.

A továbbtartásra kiszállított, illetve a tenyészetben tenyésztési vagy állat-egészségügyi előírás alapján jelölésre kötelezett sertéseket sárga műanyag füljelzővel kell megjelölni.

A vágóhidra szánt sertéseket fém vagy fehér műanyag füljelzővel kell megjelölni. Önálló tenyészetekben hazai vágóhidra történő szállításkor a lapocka tájékon végzett jelölőkalapáccsal történő jelölés is megengedett. A sertéseket legkésőbb a születési tenyészet

elhagyásának napján kell megjelölni. Önálló tenyészetekben a kijelölt ENAR felelős, megyei körzetbe sorolt tenyészetekben a kijelölt kapcsolattartó állatorvos jogosult a jelölésre.

A sertéseket az alábbi esetekben kell megjelölni:

- az állat tenyészetből történő kiszállítását megelőzően;
- importált (az EU területén kívülről származó) állat esetében a karanténból, vagy a fogadó tenyészetből történő kiszállítást megelőzően;
- amennyiben az állat-egészségügyi okból indokolt;
- szükség esetén tenyésztési célból.

Nem kell megjelölni a sertéseket:

- ha a vágóhíd és a tenyészet azonos tartási helyen van, és a vágóhídon kizárólag erről a tartási helyről származó sertéseket vágják le;
- ha az állat-egészségügyi hatóság zárt vágást rendel el.

Amennyiben az importból (az EU területén kívülről) származó egyedek 5 napon belül levágásra kerülnek, azokat nem kell átjelölni. A más EU tagállamból származó sertést nem kötelező átjelölni.

Amennyiben az állattartó a sertéseket mégis átjelöli, annak minden költsége az állattartót terheli.

A kiesett füljelző helyett új füljelző behelyezése abban az esetben szükséges, ha az egyed elhagyja a tenyészetet.

Jogszabályi háttér:

- A Tanács 2008. július 15-i 2008/71/EK irányelve a sertések azonosításáról és nyilvántartásáról 3., 4. és 5. cikk
- A tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007. (X.18.) FVM rendelet 10. § (4)
- A sertések jelöléséről, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló 116/2003. (XI. 18.) FVM rendelet 3. §, 7. §, 8. §, 9. §, 17. §, 21. §, 26. §.
- Az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól szóló 87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet

Szarvasmarha

Állat-egészségügyi, állattenyésztési és élelmiszerlánc-biztonsági okokból alapvető fontosságú, hogy valamennyi szarvasmarhaféle (szarvasmarha, bivaly és bölény) azonosítható, nyilvántartható és nyomon követhető legyen.

A tenyészetbe, illetve az onnan kifelé irányuló valamennyi állatmozgást, az állatok gazdaságban történő születését, illetőleg kiesését, továbbá ezen események időpontját be kell jelenteni.

A tenyészetben lévő szarvasmarhafélékről az előírtaknak megfelelően állomány-nyilvántartást kell vezetni. A nyilvántartás adatait legalább három évig, illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetéig visszamenőleg kell megőrizni.

Minden Magyarországon született szarvasmarhafélét mindkét fülben, a NÉBIH által engedélyezett füljelzővel kell megjelölni. Az állatok jelölését a borjú születését követő húsz napon belül kell elvégezni. Amennyiben az egyed a születésétől számított húsz napon belül elhagyja a tenyészetet, akkor a jelölést a tenyészet elhagyása előtt meg kell tenni. Az ún.

harmadik országból, azaz az EU területén kívülről importált szarvasmarhafélék esetén az eredeti füljelzőt el kell távolítani, és helyette - a szükséges állat-egészségügyi vizsgálatok elvégzésétől számított húsz napon belül - a NÉBIH által engedélyezett füljelzőt kell behelyezni.

Megyei körzetbe sorolt tenyészet esetén a körzeti kapcsolattartó állatorvos végzi a bejelentéseket az adatbázishoz. Egy általa megjelölt állat bejelentése alapján az ENAR rendszer 10 napon belül kiállít egy marhalevelet. Ezt postán megküldi a kapcsolattartónak, ő adja át a tartónak. A marhalevél tartalmazza a született egyed, a tartó és a tenyészet legfontosabb adatait, QR-kód formájában is. Tulajdonjogot nem igazol! 2013 óta a marhalevél külföldre szállítás esetén szarvasmarha útlevélként is szolgál, így már csak egy (3 részből álló) dokumentum szolgál valamennyi állatmozgás bejelentésére.

Az új típusú marhalevél mellett azonban a korábban kiállított marhalevél-igazolólapok is érvényben maradtak, ezeket nem kell lecserelni, de útlevelet csak az új marhalevéllal kaphat az állattartó. A tartó a borjúbekerülésen kívül minden más eseményt (állat bekerülése, kikerülése, kiesése) 3 napon belül köteles bejelenteni a kapcsolattartónak. (A tartó kérésére a kapcsolattartó erről igazolást állít ki. Szükség esetén, a helyszíni ellenőrzés során a tartó ezzel igazolhatja, hogy eleget tett kötelezettségének. Az igazolás formanyomtatványa elérhető a www.enar.hu oldalon. Egy állat *beérkezése* esetén a tartó át kell, hogy adja a kapcsolattartónak az állatot kísérő (2 részből álló) marhalevelet.

Egy állat *kikerülése* (kiszállítása) esetében a marhalevél felső és középső része az állatot kell, hogy kísérje. A marhalevél kikerülés-bejelentő szelvényét le kell választani, és át kell adni a kapcsolattartónak. Ugyanígy kell eljárni elhullott állat hullájának elszállítása esetén is. Állat *elvesztése vagy házi vágása* esetén a teljes marhalevelet át kell adni a kapcsolattartónak. Önálló tenyészetből a bejelentés és a marhalevelek kezelése a kijelölt ENAR felelős feladata. A bejelentés bizonylatok kitöltésével és azok beküldésével, vagy elektronikus úton (egy e-mail-hez csatolt file beküldésével, vagy a NÉBIH portál webENAR képernyőin) történik. A webENAR új felhasználói részére a NÉBIH honlap (www.nebih.gov.hu) főoldalán, a bal oldali oszlop 4. E-ügyintézés ablakából letölthető

Felhasználói kézikönyv szolgáltatja a tudnivalókat arról, hogy hogyan léphetnek be e rendszer felhasználói közé. A további feladatok elvégzéséhez szükséges minden tudnivaló megtalálható az ENAR honlapon (www.enar.hu). A bejelentéseket az eseménytől számított hét napon belül meg kell küldeni az országos szarvasmarha-ENAR adatbázisnak. A borjú bejelentését a füljelző behelyezést követő hét naptári napon belül kell megtenni. Az egyedek születésének vagy mozgásának bejelentése alapján a rendszer marhalevelet állít ki. Ennek felhasználásával jelenthetők be az állatok mozgásával kapcsolatos események, ha nem elektronikus úton küldik a bejelentést.

A marhalevél kiállítására a bejelentést tanúsító bizonylat beérkezésétől számított 10 napon belül kerül sor. A marhalevél tartalmazza a született egyed, a tartó és a tenyészet legfontosabb adatait. Tulajdonjogot nem igazol! Szállítás esetén az állatot a marhalevél felső és középső része kell, hogy kísérje, ez érvényes abban az esetben is, ha állati hullát szállítanak a megsemmisítőbe.

Az élőállat szállítmányt a marhalevélen kívül állategészségügyi igazolásnak is kísérnie kell. Belföldi állatszállítás esetén *az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól szóló 87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet* tartalmazza a belföldi állatszállítások

előírásait. Ehhez a szolgáltató állatorvos közreműködését szükséges kérni. Külföldi kiszállítás esetén hatósági állatorvosi közreműködés szükséges.

Valamennyi Magyarországon született szarvasmarhafélét mindkét fülben elhelyezett füljelzővel kell megjelölni. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal megalakulását követően „NÉBIH” feliratú füljelző került köztenyésztésbe. A szürke szarvasmarhák esetén a füljelzők alapja szürkésfehér színű.

Minden másban a sárga füljelzőkkel megegyező formájúak és tartalmúak.

Amennyiben az állat egyik füléből kiesik vagy olvashatatlanná válik a füljelző, annak pótlásáról gondoskodni kell. A füljelző pótlást a kieséstől vagy megrongálódástól számított 48 órán belül meg kell rendelni.

Jogszabályi háttér:

- Az Európai Parlament és a Tanács 2000. július 17-i 1760/2000/EK rendelete a szarvasmarhafélék azonosítási és nyilvántartási rendszerének létrehozásáról, továbbá a marhahús és marhahústermékek címkézéséről, valamint a 820/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről 4. és 7. cikk
- A szarvasmarha-fajok egyedeinek jelöléséről, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló 99/2002. (XI. 5.) FVM rendelet 3. §, 7. §, 8. §, 19. §, 23. §, 31. §.
- Az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól szóló 87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet

Juh és kecske

Az állatokat mielőtt elhagyják a születés kori gazdaságot, de legkésőbb 6 hónapos korukig kell megjelölni. Születési helyükről közvetlenül hazai vágóhidra kerülő juh és kecske egyedeket két füljelzővel kell ellátni, melyek közül az egyik vonalkódot is tartalmaz.

Élő állatként az Unión belül kereskedelembé kerülő juh és kecske egyedeket elsődleges jelölési módként elektronikus füljelzővel, másodlagos jelölési módként füljelzővel kell ellátni. Továbbtartásra meghagyott juh egyedeket, illetve a továbbtartásra meghagyott, és az Unión belüli kereskedelembé kerülő kecske egyedeket úgy kell megjelölni, hogy a bal fülébe elektronikus füljelzőt kell helyezni, másodlagos jelölési módként pedig, az egyed jobb fülét füljelzővel kell ellátni. Az elektronikus füljelzőt bendőbólsusz helyettesítheti.

A továbbtartásra meghagyott, és az Unión belüli kereskedelembé nem kerülő kecske egyedeket elsődleges jelölési módként füljelzővel, másodlagos jelölési módként tetoválással kell ellátni. A jobb fülbe az egyedi kód első öt, a bal fülébe pedig a második öt számjegyét kell tetoválni. Rövid fülű kecskék esetében a 10 számjegyű egyedi kódot a farokrépába kell tetoválni.

A harmadik országból behozott, továbbtartásra meghagyott állatokat a kötelező állat-egészségügyi ellenőrzések elvégzését követő 14 napon belül, de minden esetben a gazdaság elhagyása előtt meg kell jelölni, és a harmadik ország által adott azonosító feltüntetésével nyilvántartásba kell venni.

A harmadik országból beérkező, vágásra szánt állatokat nem kell átjelölni, amennyiben azok az előírt állat-egészségügyi vizsgálat elvégzését követő 5 napon belül levágásra kerülnek. Az állattartónak rendelkeznie kell az állomány-nyilvántartó mellékletét képező dokumentumokkal.

Az állomány-nyilvántartás adatait legalább három évig, illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetétől meg kell őrizni.

A hazai születésű bárányokat és gidákat mielőtt elhagyják a születéskori tenyészetet, de legkésőbb 6 hónapos korukig az alábbiak szerint kell megjelölni:

- azokat az állatokat, amelyeket vágásra szántak mindkét fülben elhelyezett bárány, illetve gida ENAR-füljelzővel;
- a továbbtartásra szánt juh egyedeket, illetve továbbtartásra meghagyott és az EU-n belüli kereskedelembe kerülő kecske egyedek esetében a jelölését a jobb fülbe helyezték, továbbtartásra alkalmas ENAR-füljelzővel és elektronikus füljelzővel vagy bendőbólusszal kell elvégezni.

A tetoválással történő megjelölés során:

- a továbbtartásra meghagyott és az Unión belüli kereskedelembe nem kerülő kecskék jobb fülébe az egyedi szám első 5 számjegyét, bal fülébe az egyedi szám második 5 számjegyét;
- a rövid fülű kecskék farokrépájába pedig a 10 számjegyű egyedi számot kell betetoválni.
- Amennyiben a füljelző az állat egyik füléből kiesett, vagy megrongálódott, és a rajta lévő felirat vagy elektronikus jel olvashatatlanná vált, a pótlásáról minél hamarabb gondoskodni kell. A pótlást legkésőbb az állat tenyészetből történő kiszállítása előtt, vagy az éves állományleltár időpontjáig kell elvégezni.

A juhok és kecskék megjelöléséhez szükséges jelölőeszközök, segédeszközök beszerzése a Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség (a továbbiakban: MJKSz) által kijelölt illetékes területi felelősnél (instruktor) rendelkezésre álló megrendelő lap kitöltésével indul. A juh és kecske ENAR-rendszerben több gyártótól lehet jelölőeszközt és behelyezőeszközt rendelni.

Az egyes gyártókról, azok engedélyezett jelölőeszközeiről és segédeszközeiről a NÉBIH közleményt ad ki, melyben ismerteti ezek gyártmánykódját, árát, szállítási határidejét, rendelhető minimális mennyiségét stb. A közlemény az ENAR központi ügyfélszolgálati irodáján, a www.enar.hu címen, továbbá a NÉBIH honlapján (www.nebih.gov.hu) hozzáférhető és megtekinthető. Az országos adatbázishoz eljuttatott adatok alapján az ENAR-rendszer generálja a fülszámokat, majd azokat a gyártónak továbbítja. A gyártó a legyártott füljelzőket és a kiszállított fülszámok listáját a kisméretű bárány és gida ENAR-füljelzők esetében az állattartó, a nagyméretű ENAR-füljelzők esetében pedig az instruktor címére postázza.

Az állatok jelölését végezheti:

- a vágóhidra szánt, illetve Unión belüli kereskedelembe kerülő egyedek esetében az állattartó vagy az általa megbízott személy;
- a továbbtartásra szánt állatok esetében az MJKSz területi felelőse (instruktor);
- állat-egészségügyi intézkedéskor, valamint harmadik országból történő import esetében pedig a megyei állat-egészségügyi hatóság által megbízott személy.

Az állomány-nyilvántartót (ún. „zöldkönyvet”) az MJKSz területi felelőse bocsátja az állattartó rendelkezésére. A zöldkönyv perforált és tőpéldány lapokat tartalmaz. Az eredeti, perforált lapokat az ellenőrzések alkalmával a területi felelősnek át kell adni adatfeldolgozás céljából. A zöldkönyv sorszámozott, ezért a fénymásolata nyilvántartásra nem használható.

Az állattartónak a tenyészetében található egyedekről, valamint a be- és kiszállításokról állatfajonként naprakész állomány-nyilvántartást kell vezetnie, melyen az alábbi adatokat kell feltüntetni:

- a) a tenyészetkód;
- b) az állattartó neve és a tenyészet címe.
- c) a született állatok létszáma;
- d) a szaporításra, illetve a tenyésztésre beállított állatok száma;
- e) a tenyészetből kikerült állatok létszáma az a) pont szerinti bontásban, az elszállítás időpontja, a célállomás tenyészetkódja vagy a céltenyészet címe, állattartójának neve és a
- f) szállítólevél sorszáma;
- g) a kiesett (elhullott, levágott) bárányok és gidák létszáma, a kiesés időpontja.
- h) Az állomány-nyilvántartó minden lapján ki kell tölteni az induló létszámot és záró létszámot. A megjegyzés rovatban fel kell tüntetni a legutolsó állományleltár eredményeit és elvégzésének időpontját.

Az állattartónak rendelkeznie kell az állomány-nyilvántartó mellékletét képező dokumentumokkal is:

- a jelölésre felhasználható fülszámok listája, amelyen minden füljelző esetében fel kell tüntetni a jelölés időpontját (év, hó);
- az állatok ENAR-számát tartalmazó lista, nem társult harmadik országból behozott állatok előző azonosítójával;
- az állatok szállítólevelei.

Az állomány-nyilvántartás elektronikus formában is vezethető, amennyiben a gazdálkodó biztosítani tudja, hogy az az ellenőrzés során kinyomtatva is megtekinthető legyen. A gazdálkodónak gondoskodnia kell arról, hogy az állomány-nyilvántartás az előírt tartalommal állandóan rendelkezésre álljon; valamint az ellenőrzésre jogosult hatóság képviselője számára a szükséges információkat és adatokat hozzáférhetővé kell tennie.

Az ellenőrzés tényét az ellenőrzést végző személy az aláírásával és az ellenőrzés időpontjának megjelöléssel igazolja. Az állomány-nyilvántartást a mellékleteivel Együtt legalább három évig - illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetétől - meg kell őrizni.

Az állattartónak, illetve az állat szállítójának gondoskodnia kell arról, hogy az egyedeket szállításkor érvényes juh és kecske szállítólevél kíséresse. A juh és kecske szállítólevél sorszámozott bizonylat, melyet a kiszállító tenyészetben négy példányban kell kiállítani.

A szállítólevél 1. példánya szolgál a kiszállítás bejelentésére, melyet a kiszállítást követő hét munkanapon belül kell az országos adatbázisnak megküldeni. A szállítás során az állatot kísérő példányok közül a 2. példány szolgál a beérkezés jelentésére (erre szintén hét munkanap áll rendelkezésre), míg a 3. példány az állatot fogadó tenyészetben marad. A 4. példány pedig a kiszállítást bejelentő példány.

Az élőállat szállítmányt a szállítólevélén kívül állategészségügyi igazolásnak is kísérsenie kell. Belföldi állatszállítás esetén *az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól szóló 87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet* tartalmazza a belföldi állatszállítások előírásait. Ehhez a szolgáltató állatorvos közreműködését szükséges kérni. Külföldi kiszállítás esetén hatósági állatorvosi közreműködés szükséges.

Jogszabályi háttér:

- A Tanács 21/2004/EK rendelete a juh- és kecskefélék azonosítási és nyilvántartási rendszerének létrehozásáról, valamint az 1782/2003/EK rendelet, továbbá a 92/102/EGK és a 64/432/EGK irányelv módosításáról 3., 4., 5., cikk
- Juh- és kecskefélék egyedeinek Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló 182/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 3. § (1), 4. §, 5. §, 6. §, 9. § (8), 10. §, 11. § (1)-(6), 26. § (1)
- Az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól szóló 87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet

Baromfi

A Baromfi Információs Rendszer (továbbiakban: BIR) keretében történik valamennyi baromfi fajú élőállat és tojás szállítás, keltetés és törzsállomány nyilvántartása.

Az adatok gyűjtése a *Baromfi Információs Rendszer létrehozásáról és működtetésének rendjéről* szóló 120/2007. (X. 18.) FVM rendeletben megadott módon történik. A rendelet hatálya kiterjed a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet szerint az Országos Adatbázisban kötelezően nyilvántartott házityúk, pulyka, kaesa, lúd, gyöngytyúk, strucc, emu tartásával foglalkozó állattartókra, valamint a BIR működtetésében részt vevő természetes és jogi személyekre, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságokra. További részletek a www.enar.hu weboldalon találhatóak.

A tyúktartás követelményei járványügyi szempontból:

Jogszabályi háttér:

- 113/2008. (VIII. 30.) FVM rendelet az állatbetegségek bejelentésének rendjéről
- 163/2009. (XI. 27.) FVM rendelet a Newcastle-betegség elleni védekezés szabályairól
- 41/1997 az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról
- 81/2002. (IX. 4.) FVM rendelet a zoonózisok elleni védekezés állat-egészségügyi feladatairól
- 143/2007. (XII. 4.) FVM rendelet a madárinfluenza elleni védekezés részletes szabályairól
- 180/2009. (XII.29.) FVM rendelet a szalmonellózis elleni védekezés egyes szabályairól
- 49/2002. (V. 24.) FVM rendelet a szalmonellózis és a baromfitífusz elleni védekezésről és a mentesség megtartásáról
- 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet a tartási helyek, tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről
- 120/2007. (X. 18.) FVM rendelet a Baromfi Információs Rendszer létrehozásáról és működtetésének rendjéről
- 87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól
- 2160/2003/EK – zoonózis alap rendelet
- 200/2010/EK – tenyész-tyúk mentesítés
- 517/2011/EK – tojó-tyúk mentesítés
- 200/2012/EK – broiler-tyúk mentesítés
- 1177/2006/EK – védekezés egyedi módszerei

- 617/2008/EK – keltetőtojások, naposcsibék –jelölés, forgalmazás
- 2073/2005/EK – higiénias rendelet (termékek mikrobiológiai kritériumai)
- 1069/2009/EK – melléktermék rendelet
- 142/2011/EK –melléktermék végrehajtási rendelete
- 853.854/2004/EK – szállítások, kísérőpapírok

A szalmonella gyérítési programok tenyész-, tojó- és brojlertyúk, valamint tenyész és hízópulyka esetében alkalmazandók. A program célja a leggyakoribb emberi megbetegedést okozó szalmonella szerotípusok (S. Enteritidis, S. Typhimurium illetve tenyésztyúkok esetében ezen felül S. Infantis, S. Virchow és S. Hadar) gyérítése a fertőzött állományok felszámolása által. A szalmonella gyérítési programokban való részvétel kötelező a 180/2009. (XII.29.) FVM rendelet alapján:

- valamennyi tenyészpulyka-állományban,
- a legalább 250 egyedből álló házityúk tenyészállományban,
- a legalább 50 egyedből álló házityúk tojóállományban
- valamennyi, e rendelet hatálya alá tartozó házityúk brojler- és hízópulyka-állományban, a 2160/2003/EK rendelet 1. cikkének (3) bekezdése szerinti állományok kivételével.

A betelepítés feltétele a Járványügyi intézkedési terv benyújtása a járási hivatalhoz. Az állományokban kötelezően elvégzendő vállalkozói és hatósági mintavételeket a fent felsorolt hasznosítási irányok szerinti uniós jogszabályok részletesen tartalmazzák. A laboratóriumi vizsgálatokat csak a szalmonella vizsgálatra kijelölt laboratóriumok végezhetik. A Nemzeti Referencia Laboratórium a NÉBIH ÉTBI budapesti laboratóriuma. A részletes teendők a 180/2009. (XII.29.) FVM rendeletben található.

A Newcastle betegség ellen immunizálás a 163/2009. (XI. 27.) FVM rendelet szerint:

19. § (1) Tyúk, pulyka, gyöngytyúk, valamint tenyésztett fácán, fűj, fogoly esetében kötelező

a) a keltetőben, napos korban végzett immunizálás;

b) a növendék állatok ismételt immunizálása 14–28 napos korban;

c) ezen felül a nagylétszámú tenyész- és tojóállományokat inaktivált vírust tartalmazó vakcinával is immunizálni kell lehetőleg 16–18 hetes korban, de legkésőbb a tojástermelés megkezdése előtt 3 héttel.

Állati melléktermék kezelés (valamennyi haszonállatfaj)

Az állattartás során keletkező valamennyi állati mellékterméket (állati tetem, trágya) annak tulajdonosa köteles a vonatkozó jogszabályok szerint ártalmatlanítani. Állati tetemeket arra engedélyes szállítónak lehet átadni, mely szintén erre a célra engedélyezett szervezetnek adhatja át.

Elföldelni gazdasági haszonállatot a 45/2012 VM rendeletben meghatározott kivételektől eltekintve tilos!

Az ilyen tekintetben engedélyes, illetve nyilvántartásba vett vállalkozások jegyzéke a következő honlapon található:

https://www.nebih.gov.hu/szakterulet/szakterulet/aa/kozerdeku_aai/kotelezoen_nyilvantartott/1774_2002_EK_info.html

Az állati trágya termőterületeken történő felhasználásának lehetőségét és szabályait nem az állategészségügyi, hanem a talajvédelmi hatóság szabja meg.

Vonatkozó jogszabályok:

- 1069/2009/EK rendelet
- 142/2011/EU rendelet
- 45/2012. VM rendelet

Élelmiszer előállítás és forgalomba hozatal

Magyarország területén élelmiszert előállítani és forgalmazni az élelmiszerekre vonatkozó Európai Unió és nemzeti jogszabályoknak megfelelően lehet.

Az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról szóló **178/2002/EK rendelet** 3. cikkének 2. pontjában foglalt meghatározás szerint élelmiszer-vállalkozásnak tekintjük azt a nyereségérdekelt vagy nonprofit, köz- vagy magánvállalkozást, amely az élelmiszerek termelésének, feldolgozásának vagy forgalmazásának bármely szakaszával összefüggő tevékenységet folytat.

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló **2008. évi XLVI. törvény** (továbbiakban: Éltv.) mellékletében a „Fogalom meghatározások” c. fejezet 15. pontja kimondja, hogy mi tartozik az élelmiszer-előállítás fogalomkörébe:

„**élelmiszer-előállítás**: feldolgozatlan és feldolgozott termék - kivéve az alaptermék - előállítása érdekében történő alapanyag-tárolási, tisztítási, osztályozási, előkészítési, gyártástechnológiai, csomagolási, jelölési, tárolási és szállítási műveletek bármelyike:”

A fentiek alapján előállításnak minősül például a zöldség-gyümölcs fagyasztás, savanyítás, tartósítás, befőzés, aszalás, szárítás, sajtolás, ivólékészítés, tejfeldolgozás, húsfeldolgozás, tésztakészítés, péktermék előállítás, mely tevékenységek élelmiszer-vállalkozóként végezhetők.

Az Éltv. 8. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint élelmiszer-vállalkozás csak olyan helyen és módon létesíthető, amely esetében biztosított, hogy az élelmiszer az élelmiszerbiztonsági és élelmiszer-minőségi előírásoknak, valamint a környezet és az állatok védelmére vonatkozó külön jogszabályok szerinti követelményeknek megfelel.

Új élelmiszer-előállító egység létesítésénél, amennyiben az üzem kialakításához építési/bővítési engedélyre van szüksége, javasolt tájékozódni az építésügyi hatóságnál. Hatóságunk az építési engedélyezési eljárásokban szakhatóságként működik közre.

Az élelmiszer előállító üzemek létesítésére, üzemeltetésére vonatkozó szabályokat alapvetően az határozza meg, hogy az előállítani kívánt termékek állati eredetű vagy nem állati eredetű élelmiszerek.

Az Éltv. 23. § (1) bekezdésének értelmében az állati eredetű termékeket kezelő létesítmények működtetéséhez, a tevékenység végzéséhez az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv engedélyre van szükség, míg a (2) bekezdés szerinti létesítményeknél (nem állati eredetű termékek előállítása) az élelmiszer-vállalkozás köteles az élelmiszervállalkozási tevékenység folytatására irányuló szándékát az élelmiszerlánc-felügyeleti szervnek bejelenteni.

A létesítmények engedélyezésére illetve bejelentésére vonatkozó részletes szabályokat *az élelmiszerek forgalomba hozatalának, valamint előállításának engedélyezéséről, illetve bejelentéséről* szóló **57/2010. FVM rendelet** határozza meg. Az engedélyköteles létesítményeket az élelmiszer-vállalkozó kérelmére a létesítmény telephelye szerint illetékes élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóságként eljáró megyei kormányhivatal főosztálya engedélyezi. A bejelentés köteles létesítmények esetében a bejelentést a telephely szerint illetékes járási hivatal élelmiszerlánc-felügyeleti és állategészségügyi osztályánál kell megtenni. **Az engedélyezési és bejelentési eljárás díj és illetékmentes.**

A hivatalok elérhetősége a <http://portal.nebih.gov.hu/> oldalon, a *kapcsolatok>kormányhivatalok* menüpont alatt érhető el.

Higiéniai követelmények

A valamennyi élelmiszeripari vállalkozóra vonatkozó általános higiéniai követelményeket az Európai Parlament és a Tanács *az élelmiszer-higiéniáról* szóló **852/2004/EK rendelete II. melléklete** határozza meg, amely többek között kitér az élelmiszer előállítására, raktározásra, forgalmazására szolgáló helyiségekkel kapcsolatos higiéniai elvárásokra is.

Az 5. cikk értelmében az élelmiszer-vállalkozóknak a HACCP – Veszélyelemzés Kritikus Szabályozási Pontok – alapelvein alapuló folyamatos eljárást kell kialakítani és működtetni.

Az Éltv. 22. § (1) bekezdés szerint az élelmiszeripari vállalkozásoknak önellenzési, minőségbiztosítási, nyomon követési és termék-visszahívási rendszert kell működtetnie.

A vállalkozónak az élelmiszer előállítás és forgalmazás minden szakaszában biztosítania kell az élelmiszerek egyértelmű azonosíthatóságát és nyomonkövethetőségét.

Az engedélyezett létesítmények esetében a higiéniai követelményeket az Európai Parlament és a Tanács **853/2004/EK rendelete** *az állati eredetű élelmiszerek különleges higiéniai szabályainak megállapításáról* határozza meg.

Az élelmiszer-vállalkozás működtetéséhez élelmiszer-ipari szakképesítés szükséges *az élelmiszer-vállalkozás működéséhez szükséges szakképesítés meghatározásáról* szóló **47/2011. (V. 31.) VM rendelet** alapján.

Az *élelmiszer előállítás és forgalomba hozatal egyes élelmiszer-higiéniai feltételeiről és az élelmiszerek hatósági ellenőrzéséről* szóló **68/2007. (VII. 26.) FVM-EüM-SzMM együttes rendelet** 4. § értelmében valamennyi élelmiszer-vállalkozónak gondoskodnia kell arról, hogy az élelmiszerekkel foglalkozó dolgozók tevékenységüknek megfelelő módon higiéniai szempontból felügyelet alatt álljanak, és azokban az élelmiszer-higiéniai kérdésekben, amelyek munkájuk során érintik őket, rendszeresen megfelelő tájékoztatásban, oktatásban részesüljenek.

A dolgozók egészségügyi alkalmasságára vonatkozó előírásokat *a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről* szóló **33/1998 (VI. 24.) NM rendelet** határozza meg.

Élelmiszerek jelölése

A forgalomba hozatalra, közfogyasztásra szánt termékeket megfelelő jelöléssel kell ellátni.

A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló **1169/2011/EU rendelet** előírásait - a tápérték jelölés kivételével - kötelező alkalmazni. Az EU rendeletben foglaltakon

kívül az élelmiszerek jelöléséről szóló **19/2004. (II. 26.) FVM-ESZCSM-GKM együttes rendelet** és az élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásról szóló **36/2014. (XII. 17.) FM rendelet**ben foglaltakat is figyelembe kell venni. Külön rendelkezések az általános jelölési jogszabályban felsoroltakon kívül további kötelező jelölés feltüntetését is előírhatják.

Nyomon-követhetőség biztosításának kötelezettsége

Az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról szóló 178/2002/EK rendelet (továbbiakban 178/2002/EK rendelet) 18. cikke kimondja, hogy a feldolgozás és forgalmazás minden szakaszában biztosítani kell az élelmiszerek útjának nyomon követhetőségét. Az élelmiszeripari vállalkozóknak gondoskodniuk kell arról, hogy azonosítani tudják azon személyeket, akiktől az élelmiszert kapják és rendelkezniük kell olyan rendszerekkel és eljárásokkal, amelyek lehetővé teszik azoknak az egyéb vállalkozásoknak az azonosítását, ahová termékeiket szállítják.

A Közösségben forgalomba hozott, illetve valószínűleg forgalomba hozatalra kerülő élelmiszereket el kell látni olyan címkékkel vagy azonosító eszközökkel, amelyek a vonatkozó meghatározott rendelkezések követelményeivel összhangban, a vonatkozó dokumentáción és információkon keresztül lehetővé teszik a termékek nyomon követését. Ezeket az információkat az illetékes hatóságok kérésére a hatóságok rendelkezésére kell bocsátani.

Az élelmiszer-előállításal és -forgalmazással kapcsolatos adatszolgáltatásról és nyomonkövethetőségről szóló 3/2010. (VII. 5.) VM rendelet meghatározza a Magyarországon forgalomba hozott élelmiszerek nyomonkövethetőségére vonatkozó előírásokat.

Az 5. § szerint a nyomon követhetőség biztosítása érdekében minden forgalomba hozott, illetve forgalomba hozatalra szánt élelmiszer szállítmányt kísérő dokumentációnak egyértelműen tartalmaznia kell az adott élelmiszer tétel nyomon követését szolgáló azonosító jelölést.

A szállítmányt kísérő dokumentációnak vagy számla esetén a számlának a kezelő által hitelesített másolatát az élelmiszer forgalomba hozatalának helyén kell tartani folyamatosan, és hatósági felszólításra azonnal be kell tudni mutatni.

A 2. § (1) bekezdés 5. pontja szerint a rendelet alkalmazásában a szállítmányt kísérő dokumentáció a számla vagy szállítólevél, amely tartalmazza az adott élelmiszer csomagolási egységein feltüntetett, az adott árutétel vagy a szállítmány nyomon követését szolgáló jelzést is.

Az adott élelmiszer tétel azonosítható a tételazonosítóval, vagy helyette a lejárat napját és hónapját is tartalmazó minőségmegőrzési idővel.

A nyomonkövethetőség biztosítása érdekében az áru eredetének igazolására szolgáló, az élelmiszereket kísérő számlának vagy szállítólevélnek minden esetben tartalmaznia kell a termék megnevezésén, mennyiségén túl az azonosítására szolgáló jelölést is.

Méz forgalomba hozatala

A méz feldolgozása/kiszerezése kizárólag mézüzemben történhet, melynek engedélyezésére vonatkozó részletes szabályokat *az élelmiszerek forgalomba hozatalának, valamint előállításának engedélyezéséről, illetve bejelentéséről szóló 57/2010. FVM rendelet* 4. §-a

határozza meg. Az engedélyköteles létesítményeket az élelmiszer-vállalkozó kérelmére a létesítmény telephelye szerint illetékes élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatóságként eljáró megyei kormányhivatal főosztálya engedélyezi. Az engedély iránti kérelemnek tartalmaznia kell az 1. melléklet A részében meghatározott dokumentumokat és adatokat. A létesítményben a méz feldolgozása, ill. további értékesítésre csomagolása és címkézése történik.

Az értékesítésnek területi és mennyiségi korlátja nincs.

A mézüzemnek az *Európai Parlament és a Tanács az élelmiszer-higiéniáról szóló 852/2004/EK rendelete* előírásainak kell megfelelnie. Az általános higiéniai követelményeket a rendelet II. számú melléklete határozza meg.

A 852/2004/EK rendelet 5. cikke értelmében az élelmiszeripari vállalkozóknak a HACCP – Veszélyelemzés Kritikus Szabályozási Pontok – alapelvein alapuló folyamatos eljárást kell kialakítani és működtetni. *Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény* 22. § (1) bekezdés szerint az élelmiszer-ipari vállalkozásoknak önellenőrzési, minőségbiztosítási, nyomonkövetési és termék-visszahívási rendszert kell működtetnie.

Az élelmiszer-vállalkozónak az élelmiszer-forgalmazás minden szakaszában biztosítania kell az élelmiszerek egyértelmű azonosíthatóságát és nyomonkövethetőségét. Olyan dokumentációs rendszert kell alkalmazni, amely ezt biztosítja.

A forgalomba hozott élelmiszerek jelölésének meg kell felelnie a *fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló 1169/2011/EU rendeletben* foglaltaknak.

Tojás forgalomba hozatala

A tojás forgalmazása (kereskedelmi forgalomba vagy élelmiszer-ipari feldolgozásra történő értékesítés esetén is) kizárólag a *szalmonellózis elleni védekezés egyes szabályairól szóló 180/2009. (XII. 29.) FVM rendelet* szerinti kísérőirattal lehetséges.

A rendelet 8.§ (10) bekezdése előírja, hogy a szalmonella elleni védekezésben részt vevő házityúk- és pulykaállományok egyedei és termékei (árutojás, keltető tojás) csak olyan kísérőirattal értékesíthetők, illetve szállíthatók, melyek a Salmonella-státuszra vonatkozó információkat és a legutolsó mintavétel eredményét tartalmazzák.

Az árutojás esetében a NÉBIH honlapján megtalálható „Kísérőirat étkezési tyúktojás belföldi szállításához” című kísérőiratokat kell alkalmazni. A dokumentum elérhetősége: <http://portal.nebih.gov.hu/web/guest/ugyintezes/allat/nyomtatvanyok>